

Civilek és tudósok

(Válasz Járosi Mártonnak és Héjjas Istvánnak a Magyar Nemzet 2014. október 18-i számában megjelent cikkére)

Még a rendszerváltás hajnalán egy emlékezetes tanácskozáson vettem részt: az érintett felek társadalmi vita keretében tárgyalták meg a Budaörs környékére tervezett bevásárlóközpontok ügyét. A környezetvédők – nyugati partnereik tapasztalatai alapján – ellenezték a létesítményeket, arra hivatkozva, hogy megnő az autóforgalom és a légszennyezés, az odavezető utak mentén leértékelődnek az ingatlanok, a község hagyományos közösségi terei elvesztik jelentőségüket, nemzeti szinten pedig e nagy központok csökkentik a foglalkoztatást és kiszorítják a hazai termelést. A beruházók és tervezők viszont magukból kikelve tiltakoztak, hogy hozzá nem értő civilek és nem szakmabeliek beleszóljanak a terület- és városfejlesztés professzionális ügyeibe. Ugyanez ismétlődött meg a későbbiekben, valahányszor a civilek közlekedéspolitikai, energiapolitikai vagy mezőgazdasági fejlesztési koncepciókat bíráltak. De a hazai rendszerváltásban oly jelentős szerepet játszó Dunakör, az azt támogató tömegek és a hatalom ellentétének háttérében is ez a sajátos szembenállás húzódott meg: csupán mérnökökre és energetikai szakemberekre tartozik egy dunai erőmű megépítése, vagy pedig a társadalomnak is van beleszólása, hogy mi történik az ország egyik legszebb tájával és a hazai ivóvízbázis jövőjével. (Ez alatt nem a Duna vizét, hanem a meder alatti kavicságyban tározódó hatalmas víztömeget kell érteni, mely a felszíni tározó megépítése miatt elszennyeződött volna.)

Mérnökök és műszakiak gyakran tekintik a környezetvédőket dilettáns, hozzá nem értő, mindenbe belekontárkodó kellemetlenkedőknek. Ezt a régi, dicstelen hagyományt követi Járosi Márton és Héjjas István is, az Oktalan optimisták című cikkemre írt válaszukban¹: a környezetvédő már eleve nem tekinthető hiteles szerzőnek és vitapartnernek és ennél fogva nyugodtan tulajdoníthatunk neki olyan ostobaságokat, amit nem is mondott, mert biztos úgy gondolja. Akinek nem lenne evidens, hogy a műszaki tudományok művelése nem szakítható el a társadalomtudományoktól és az adott társadalmi közegtől, annak hadd idézzek fel egy szemléletes példát. Ivan Illich osztrák származású alternatív filozófus és pap volt, a 'hetvenes és 'nyolcvanas években jelentős hatást gyakorolt a zöld mozgalmakra. Tagadta, hogy autóval sokkal gyorsabban közlekedünk, mint gyalog vagy kerékpárral. Érvelése így szólt. A sebesség fizikai képlete: út osztva idővel. Igen ám, de ez esetben a társadalmi képlettel kell számolnunk, amely ezekből az elemekből áll: a számlálóba írjuk azt a távolságot, amit autónkkal megteszünk annak egész élettartama alatt. A nevezőbe viszont nem elég csak azt az időt beírni, amit utazásra fordítottunk. Ide tartozik az az idő is, amit munkában töltünk azért, hogy megvehessük az autót, hogy megvehessük az üzemanyagot, hogy szervizeljük, biztosítsuk, stb. Végeredményben az autóközlekedés társadalmi sebességére Amerikában 5, azaz öt mérföld per órát kapott...

Vitapartnereim a klímaváltozás körüli nagy felhajtást a környezetvédők tudatlanságának és nagy lobbijének tulajdonítják. Meredek dolog a környezetvédőknek és a mögöttük álló

¹ Írásom itt olvasható: http://kisskaroly.x3.hu/publicisztika/oktalan_optimistak.pdf

megújulóenergia-termelőknek nagyobb lobbierőt tulajdonítani, mint a kőolaj- és földgáztermelőknek, a nehéziparnak és a nehéznevelőiparnak, a hadiiparnak, a gépkocsi- és járműgyártásnak, a repülőgépiparnak, az intenzív mezőgazdálkodásnak, a tartósítószeres és fagyasztós élelmiszeriparnak, a hagyományos építőiparnak, és végső soron az egész fogyasztói társadalomnak. Hadd mondjak erre egy példát. Az amerikai hadsereg költségvetéséből nagyjából évente 50 milliárd dollárra eddig azért volt szükség, hogy Amerika biztosítsa kőolajbehozatalát a vele ellenséges országokból. (Az olajpala és a közvetlen földgáztermelés megjelenése óta a helyzet változott.) De felesleges közvetett módon érvelni; ha az amerikai környezetvédőknek akkora hatásuk van, akkor miért nem tudták elérni, hogy Amerika csatlakozzon az 1997-es kiotói klímavédelmi egyezményhez, és hogy azóta is ne akadályozza meg annak megújítását? Ha pedig Európával példálózánk: az európai megújuló energiát támogató intézkedések olyan erőtlenekek, hogy azoknak szinte semmilyen klímavédelmi hatásuk nincs.

Aki ismeri a civil szervezeteket, az jól tudja: mögöttük általában jelentős tudományos potenciál áll. A klímaváltozás veszélyét nem környezetvédelmi aktivisták találták ki; ez az ENSZ illetékes szakmai szervezetének szilárd tudományos álláspontja. (Ami persze nem jelent teljes bizonyosságot; a tudomány lényege a hittel szemben, hogy állításai cáfolhatók.) Ezt az álláspontot Amerika és még néhány ország kivételével a nemzetközi közösség döntő része elfogadja, és aktívan keresi a megoldási lehetőségeket. A klímavédelmi egyezményeknek az országok döntő többsége részese (pl. minden európai uniós ország).

Amikor cikkemben globális veszélyekről írtam, a Róma Klub tudósaira hivatkoztam, akik között több Nobel-díjas is található (Pl. Jan Tinbergen, vagy a magyar Gábor Dénes.) Másik forrásom Martin Rees volt, Anglia egyik legismertebb és legkiemelkedőbb tudósa, csillagász, elméleti fizikus, matematikus, Ludlow bárója, a Királyi Tudományos Akadémia korábbi elnöke. (A tőle átvett megállapítások bírálata kapcsán jegyzem meg, hogy a nanoszerkezeteket és a genetikailag módosított szervezeteket kéretik nem összekeverni a civilek és környezetvédelmi aktivisták siralmas természettudományos tájékozatlanságáról értekező tudós szerzőpárosnak.)

Járosi Márton és Héjjas István elkövetik azt a megengedhetetlen csúsztatást, hogy a klímaváltozás veszélyét a tudatlan környezetvédők kitalációjaként találják. Ezzel szemben a klímatudományokban ők a törpe minoritás álláspontját képviselik. Harcukat a saját szakmájukon belül kellene megvívniuk és nem a környezetvédőkkel. Olybá tűnik, hogy cikkük a szerzőknek csupán ürügyül szolgált, hogy előadhassák kisebbségi álláspontjukat és egyúttal becsméreljék az általuk mélységesen lenézett környezetvédőket.

dr. Kiss Károly
a közgazdaságtudomány kandidátusa,
ny. egyetemi docens,
a Levegő Munkacsoport szakértői bizottságának elnöke

(Megjelent a Magyar Nemzet 2014. október 27-i számában)